

Cảm nhận về bài thơ Khóc Dương Khuê

Tổng hợp chọn lọc những bài văn hay Trình bày cảm nhận của em về bài thơ Khóc Dương Khuê của Nguyễn Khuyến - Văn mẫu lớp 11

Đề bài: Cảm nhận về bài thơ Khóc Dương Khuê của nhà thơ Nguyễn Khuyến.

Bài làm:

Tham khảo top 2 bài văn mẫu hay nhất nêu cảm nhận về bài "Khóc Dương Khuê"

Bài mẫu số 1:

Trong lịch sử văn học Việt Nam, bài thơ Khóc Dương Khuê của nhà thơ Nguyễn Khuyến được xếp vào hàng những tác phẩm xuất sắc nhất viết về đề tài tình bạn.

Bao trùm bài thơ này là nỗi lòng đau xót khôn nguôi của tác giả, trước việc bạn qua đời.

Nguyễn Khuyến mở đầu bài thơ bằng một tiếng than thảng thốt:

"Bác Dương thôi đã thôi rồi

Nước mây man mác ngậm ngùi lòng ta!"

Tin bạn mất đột ngột quá, bất ngờ quá khiến nhà thơ sững sờ. Cách xưng hô ở câu thơ đầu khiến người đọc ít nhiều có thể đoán được đây là mối quan hệ bạn bè giữa những người cao tuổi. Đúng vậy, khi Dương Khuê mất, Nguyễn Khuyến đã ngót 70 tuổi. Nỗi đau của người già, hơn nữa lại là một nhà nho luôn quen sống chừng mực, thâm trầm tất phải lặn vào trong lòng, phải xoáy vào trong tim, ít khi phô ra bên ngoài. Bằng cách sử dụng nhiều tình thái từ một cách tự nhiên gợi cảm, nhà thơ không nói trực tiếp đến việc bạn mất, nhưng người đọc ai cũng hiểu. Đây là một cách nói giảm đi, dường như nhà thơ sợ nhắc trực tiếp đến một sự thực phũ phàng. Hơn nữa, cụm từ "thôi đã thôi rồi" còn thể hiện tình cảm nuối tiếc lẫn sự bất lực của nhà thơ trước sự thật đau đớn. Mất bạn, Nguyễn Khuyến thấy không gian rộng lớn dần trải, "nước mây" đâu cũng thấm đậm một nỗi buồn thăm lặng khôn nguôi: "Nước mây man mác ngậm ngùi lòng ta."

Sau phút giây bàng hoàng ban đầu, dường như nhà thơ có phần trấn tĩnh. Nguyễn Khuyến nhớ lại những kỉ niệm gắn bó giữa hai người: ngày từ thời đi học, đi thi, đỗ đạt... Nhà thơ cảm thấy sự gắn bó giữa mình và Dương Khuê như đã có "duyên trời định sẵn". Nguyễn Khuyến và bạn mình đã từng đặt chân đến những vùng đất xa lạ, có tiếng suối "róc rách lưng đèo", cùng thưởng thức thú đi hát ả đào "thú vui con hát lựa chiều cầm xoang", cùng nhau uống rượu và bàn luận văn chương. Đặc biệt, họ đã cùng nhau sống trong cảnh đau khổ của đất nước: "Buổi dương cầm cùng nhau hoạn nạn - Phận đầu thăng chảng dám than trời". Viết câu thơ trên, khẳng định sự đồng cảnh giữa hai người, chứng

Cảm nhận về bài thơ Khóc Dương Khuê

tỏ Nguyễn Khuyến cảm thông sâu sắc nỗi lòng của bạn mình: cho dù vẫn làm quan với tân triều, nhưng đâu phải Dương Khuê không có ít nhiều nỗi chán ngán trước thế cuộc?

Bằng đoạn hồi tưởng này, người đọc có thể hình dung ra đôi bạn Nguyễn - Dương đều là những "tao nhân mặc khách" gắn bó keo sơn với nhau lâu bền từ lúc hàn vi tới khi vinh hiển. Những kỉ niệm được trình bày theo trình tự thời gian tạo nên ở người đọc ấn tượng về mối quan hệ liên tục bền vững trong toàn bộ cuộc đời của hai người. Trong tình bạn ấy có cả sự kính trọng, lẫn tình yêu mến "kính yêu", thủy chung "từ trước đến sau".

Nhà thơ còn nhớ rất rõ lần cuối cùng gặp gỡ người bạn già cách đây đã ba năm. Tác giả chỉ mô tả lần gặp gỡ này bằng một vài chi tiết:

"Cầm tay hỏi hết xa gần,

Mừng rằng bác vẫn tinh thần chưa can".

Người đọc đủ hình dung ra hình ảnh thật xúc động của Nguyễn Khuyến đối với Dương Khuê. Nhà thơ ân cần hỏi han bạn mình đủ điều và mừng rỡ khi thấy bạn tuổi đã cao, song vẫn minh mẫn, tinh táo. Đây chính là nét đáng quý trong con người Nguyễn Khuyến, dù đã có khi đạt tới đỉnh cao danh vọng, tâm hồn nhà thơ vẫn bình dị, gần gũi, thương mến vợ con, bè bạn, xóm giềng... Chẳng cứ đối với Dương Khuê, tình cảm nhà thơ đối với Bùi Văn Quế (tức ông nghề Châu Cầu) cũng đậm thắm không kém. Nhân nước lụt, nhà thơ hỏi thăm bạn thật kĩ lưỡng, tỉ mỉ tựa hồ như một nhà nông chính cống thăm hỏi người ruột thịt cùng cảnh ngộ:

"Ai lên nhắn hỏi bác Châu Cầu,

Lụt lội năm nay bác ở đâu?

Mấy ổ lợn con rày lớn bé?

Vài gian nếp cái nếp nông sâu?"

Thế rồi, Cụ Tam Nguyên tự xưng "Em" với ông bạn Châu Cầu và kể chuyện về mình một cách hóm hỉnh, dí dỏm:

"Em cũng chẳng no mà chẳng đói,

Thung thăng chiếc lá rợp lưng bầu

(Lụt, hỏi thăm bạn)

Cảm nhận về bài thơ Khóc Dương Khuê

Tình cảm chân thành, nồng hậu, chu đáo, lời lẽ mộc mạc... là những yếu tố quan trọng làm cho những bài thơ viết về tình bạn của Nguyễn Khuyến lay động trái tim người đọc. Ở bài "Khóc Dương Khuê", tình cảm này tập trung ở phần cuối.

Hình ảnh Dương Khuê trong lần gặp gỡ cuối cùng vẫn sâu đậm trong tâm trí Nguyễn Khuyến. Nhà thơ cảm thấy việc bạn mất là phi lí. Tác giả tự hỏi:

"Kể tuổi tôi còn hơn tuổi bác,

Tôi lại đau trước bác mấy ngày,

Làm sao bác vội về ngay".

Nhưng tiếc rằng điều phi lí, điều trái lẽ thường ấy đã là một sự thật. Chính vì phi lí nên sự đau xót, nuối tiếc càng được nhân lên gấp bội:

"Chợt nghe, tôi bỗng chân tay rụng rời".

Câu thơ buông ra một cách tự nhiên, khó có thể thấy đâu là kĩ thuật đặt câu dùng từ nhưng đã diễn đạt thành công nỗi đau to lớn ập đến bất ngờ.

Cái chết của bạn làm cho nhà thơ thêm chán chường. Cuộc đời đầy những điều ngang trái, tuổi cao, lên tiên cũng là lẽ thường tình. Có điều, sao bạn nữ vội vàng để người bạn già ở lại phải chịu sự trống vắng không gì bù đắp nổi? "Ai chẳng biết chán đời là phải - Vội vàng chi đã mãi lên tiên". Câu thơ có ý trách bạn, nhưng đằng sau đó còn là một tâm trạng khôn nguôi về thể sự. Tâm trạng này không những bàng bạc trong tiếng khóc Dương Khuê, mà có khi còn được bộc bạch một cách trực tiếp hơn qua những câu thơ như: "Đời loạn đi về như hạc độc - Tuổi già hình bóng tựa mây cô" (Cảm tác), hay "Bạn già lớp trước nay còn mấy? - Chuyện cũ mười phần chín chẳng như" (Cảm hứng)...

Tuổi già, mắt loà chân chậm, mối quan hệ vốn đã hạn hẹp; nay, mất bạn, nhà thơ càng đơn độc, chơ vơ:

"Rượu ngon không có bạn hiền,

Không mua không phải không tiền không mua.

Câu thơ nghĩ đến đo không viết,

Viết đưa ai ai biết mà đưa?

Ở đây nghệ thuật điệp từ đã mang lại hiệu quả đáng kể. Trong ba dòng thơ tổng cộng 21 chữ, chữ "không" xuất hiện đến 6 lần, diễn tả tài tình tâm trạng trống vắng ghê gớm

Cảm nhận về bài thơ Khóc Dương Khuê

của con người. Đồng thời, cách kết cấu trùng điệp ở những câu thơ nói trên tạo được cảm giác như nghe tiếng khóc nức nở không dứt.

Mất bạn, nhà thơ mất tất cả những gì hứng thú và thay đổi cả nếp sinh hoạt trong cuộc sống thường nhật: không uống rượu, không làm thơ, đàn không muốn gảy, giường phải treo lên. Như vậy, hỏi còn gì đáng sống? Những thay đổi ấy, chứng tỏ tác giả đã phải trải qua một cuộc khủng hoảng tinh thần quá sức chịu đựng bởi cái chết của bạn. Điều đó khẳng định tình bạn giữa hai người thật keo sơn gắn bó.

Nghệ thuật trùng điệp còn tiếp tục phát huy được hiệu quả cao hơn ở một số câu tiếp theo: "Bác chẳng ở đâu van chẳng ở - Tôi tuy thương lấy nhớ làm thương", tạo cho câu thơ có âm điệu tựa hồ như sóng biển từng đợt tràn lên rồi rút xuống, rồi lại tràn lên mạnh mẽ hơn diễn đạt thành công nỗi đau của nhà thơ càng về sau càng sâu xa, thống thiết.

Mở đầu bài thơ là tiếng kêu ngạc nhiên, kết thúc bài thơ là tiếng khóc:

"Tuổi già hạt lệ như sương,

Hơi đâu ép lấy hai hàng chứa chan",

Sau bao nhiêu thăng trầm của cuộc đời đen bạc nay sắp trở thành người "cô lai hi" (xưa nay hiếm), cụ Yên Đỗ làm gì còn đủ nước mắt mà khóc bạn? Nỗi đau không tràn ra ngoài được, ắt phải lặn âm thầm vào bên trong trái tim nhà thơ. Nhà thơ nói là mình không khóc, nhưng dường như hai câu kết thấm ướt nước mắt nóng hổi xót thương!

Bằng tài năng kiệt xuất, Nguyễn Khuyến đã để lại cho hậu thế một bài thơ khóc bạn chan chứa nước mắt, qua những lời diễn đạt chân tình thống thiết.

Bài mẫu số 2:

Bên cạnh chủ đề tình yêu quê hương đất nước, tình cảm lứa đôi được nhắc tới qua rất nhiều tác phẩm thì ta cũng chẳng thể nào quên được những bài thơ viết về một thứ tình cảm rất đời thường liêng khác- đó chính là tình bạn. Trong nền văn học Việt nam, chắc hẳn những người yêu thơ ca chẳng thể nào được bài thơ “ Khóc Dương khuê” của nhà thơ Nguyễn Khuyến viết dành tặng người bạn hiền của mình đã khiến bao trái tim phải thổn thức.

Bắt nguồn cảm hứng từ nỗi lòng thương tiếc khôn nguôi của tác giả trước tin bạn qua đời. Nguyễn Khuyến đã gửi những tâm tình của mình qua những lời thơ sau:

“Bác Dương thôi đã thôi rồi,

Nước mây man mác ngậm ngùi lòng ta”

Cảm nhận về bài thơ Khóc Dương Khuê

Còn nỗi đau nào xót xa hơn khi hay tin người bạn, người thân của mình đột ngột qua đời. Người sống kẻ chết, biết còn gì đây. Ngay khi hay “bác Dương” qua đời, tác giả đã chột thốt lên một tiếng lòng thẳng thốt, tiếc nuối. Hai tiếng “thôi” như một lời buông xuôi, chẳng thể nào cứu vãn được sự thật đắng cay ấy đây. Tác giả dường như muốn phủ nhận cái chết của người bạn ấy mà chẳng nhắc đến một từ “chết” trong câu. Chỉ là tiếng “thôi đã thôi rồi” càng thể hiện nỗi bất lực, một nỗi đau đến vô thức, nỗi đau chèn nén giữa lồng ngực mà chẳng thể nào bật nên tiếng khóc. Mất bạn rồi, không gian nơi đây càng trở nên trống trải, vắng vẻ biết nhường nào “nước mây” cũng thấm đượm một nỗi buồn khôn nguôi. Tựa như câu thơ của Nguyễn Du “Người buồn cảnh có bao giờ vui đâu”.

Sau những phút giây khiến con người ta phải giật mình, thẩn thớt, Nguyễn Khuyến ngồi đây và nhớ lại những kỉ niệm thuở người còn sống. Còn nhớ những ngày chúng ta cùng đi thi, đi học, đỗ đạt.

“Nhớ từ thuở đăng khoa ngày trước

Vẫn sớm hôm tôi bác cùng nhau

Kính yêu từ trước đến sau

Trong khi gặp gỡ khác đâu duyên trời”

Tác giả nhớ lại khoa thi năm giáp tí, hai người đã cùng nhau “đăng khoa”, Nguyễn Khuyến đậu giải trạng nguyên nhưng tôi và bác vẫn sớm hôm cùng nhau, tâm sự bàn thề sự đời. Cuộc gặp gỡ ấy tựa như duyên trời định, cảm thấy chẳng bao giờ có thể tách rời. Những kỉ niệm được tác giả sắp xếp, giải bày từ những giây phút đầu tiên gặp gỡ, cho đến ngày ta cùng nhau tiến bước, góp mặt trong những giai đoạn cuộc đời của nhau khiến cho mối quan hệ ấy càng trở nên quan trọng, gắn bó. Trong tình bạn ấy có cả sự kính trọng, tin tưởng và thề suốt đời thủy chung bên nhau.

“Cũng có lúc chơi nơi dặm khách;

Tiếng suối nghe róc rách lưng đèo.

Có khi từng gác cheo leo,

Khúc vui con hát lựa chiều cầm xoang.

Cũng có lúc rượu ngon cùng nhấp:

Chén quỳnh tương ăm ắp bầu xuân.

Có khi bàn soạn câu văn,

Cảm nhận về bài thơ Khóc Dương Khuê

Biết bao đông bích điển phần trước sau”

Nguyễn Khuyến và người bạn ấy đã cùng nhau chu du đến những vùng đất mới, nơi có tiếng suối reo lưng đèo, từng hòa chung niềm vui trong nhịp hát ả đào, cùng nhau uống rượu đầy ấp khí xuân thực là mãn nguyện. Sung sướng biết bao khi tôi và bác còn được bàn luận văn chương, chữ nghĩa của đức thánh hiền để sống sao cho phải đạo làm người.

Tác giả còn hồi tưởng lại những thời khắc mà ông và Dương Khuê cùng sống trong bối cảnh đất nước hoạn nạn nhưng vẫn cùng nhau giúp đỡ, chia sẻ những khó khăn vất vả

“Buổi dương cứu cùng nhau hoạn nạn

Phận đâu thặng chẳng dám than trời

Bác già tôi cùng già rồi

Biết thôi thôi thế thì thôi mới là”

Khi đất nước lâm vào cảnh lâm than, nhân dân bị bóc lột đô hộ, phận là những người làm quan thật khiến lòng xót xa khi phải chứng kiến những cảnh ấy. Sau đó, Nguyễn Khuyến đã từ quan về ở ẩn, tránh xa những cảnh tham quan bóc lột, đánh đập tột tở. Sống trong cảnh hoạn nạn ấy, tác giả chẳng dám mong được hưởng danh vọng, bổng lộc cao sang. Sau bao năm cống hiến tuổi trẻ cho đất nước, giờ đây cáo phó chức quan về với chốn quê nhà, ngẫm lại thật khiến cho người xót xa khi giờ đây, đôi ta phải trở thành nạn nhân của thời thế hoạn nạn.

Đường đi lại, tuổi già thêm nhác,

Trước ba năm, gặp bác một lần,

Cầm tay, hỏi hết xa gần,

Mừng rằng bác vẫn tinh thần chưa can.

Tuy xa nhau nhưng lòng vẫn luôn hướng về nhau. Tuổi tác giờ đây đã chẳng thể khiến cho tôi và bác được cùng nhau rong ruổi trên những miền đất mới. Biết bao năm ta mới được hàn huyên, tâm sự đôi lần, thế nhưng nhìn thấy bác vẫn mạnh khỏe, tâm tính vẫn thanh cao trong sạch thật khiến cho Nguyễn Khuyến thấy an lòng.

Vậy nên, sau biết bao lời thăm hỏi gần xa, bỗng nhiên hay tin bác ra đi, thật khiến cho tác giả không thể tin được. Nhà thơ tự đặt ra câu hỏi rằng

“Kể tuổi tôi còn hơn tuổi bác

Cảm nhận về bài thơ Khóc Dương Khuê

Tôi lại đau trước bác mấy ngày

Làm sao bác vội về ngay

Chợt nghe tôi những chân tay rụng rời”

Cái chết đến đâu có phân biệt già trẻ trước sau, bác đi trước rồi sẽ được an nghỉ nơi đất mẹ, nhưng nỗi đau của người sống biết lời nào diễn tả cho hết. Nghe tin đột ngột như sét đánh ngang trời, thật khiến cho người ta bủn rủn, rụng rời. Cảm xúc chân thực của tác giả khi nghe tin như vậy thật chân thực, sâu sắc biết bao.

“Ai chả biết chán đời là phải,

Vội vàng chi đã mãi lên tiên.

Rượu ngon, không có bạn hiền,

Không mua, không phải không tiền không mua.”

Sự ra đi của người bạn hiền khiến cuộc đời tác giả trở nên chán chường, buồn tủi biết bao. Có sao tuổi chưa phải quá già, mà bạn đã vội vàng rời xa trần tục để đến một nơi thật xa. Biết lấy gì đây bù đắp lại nỗi trống vắng mà người đã khuất để lại. Câu thơ để lại một lời trách móc, nhưng đằng sau đó là một lời thổn thức về những tâm trạng đang ngổn ngang trong lòng tác giả. Tuổi ta đã già, sống ở ẩn ở chốn yên bình này, giờ đây mất đi người bạn tâm giao thật khiến cảm thấy cô quạnh biết nhường nào. Rượu ngon, nhưng không có bạn hiền bầu bạn thì uống để làm gì. Uống rồi chỉ càng thêm sầu thương, nhớ bạn mà thôi.

“Câu thơ nghĩ đắn đo không viết,

Viết đưa ai, ai biết mà đưa.

Giường kia treo những hững hờ,

Đàn kia gảy cũng ngán ngơ tiếng đàn !”

Bao lời chất chứa trong lòng nay muốn được viết thành tràng thơ, nhưng viết rồi biết đưa ai để còn bình luận, tâm tình như những ngày tháng trước đây. Mất bạn rồi, những hứng thú trước đây cũng chẳng còn nghĩa lý gì. Không uống rượu, không làm thơ, đàn cũng không muốn gảy, giường phải treo lên, những thứ đã gắn bó biết bao năm tháng trong suốt cuộc đời Nguyễn Khuyến giờ đây cũng đã chẳng còn quan trọng nữa. Chắc hẳn, tác giả đã phải trải qua một cú sốc thật lớn trước những mất mát mà cái chết của người bạn hiền mang tới. Thật buồn!

Cảm nhận về bài thơ Khóc Dương Khuê

Sau điệp từ “không” được nhắc lại tới 11 lần trong các câu thơ, tác giả một lần nữa sử dụng nghệ thuật trùng điệp ở trong khổ thơ cuối:

“Bác chẳng ở, dẫu van chẳng ở;

Tôi tuy thương, lấy nhớ làm thương,

Tuổi già, hạt lệ như sương,

Hơi đâu ép lấy hai hàng chưa chan ?

Tuy thương, tuy nhớ biết bao nhưng bác cũng chẳng thể ở lại chốn nhân gian, để bầu bạn của tôi. Câu thơ mang những dòng cảm xúc dồn dập, hối hả để diễn tả ước mong của Nguyễn Khuyến như muốn níu giữ sự sống của Dương Khuê. Thế nhưng kết thúc bài thơ bằng tiếng khóc, đã được kìm nén biết bao lâu “hạt lệ như sương”. Sau bao thăng trầm biến cố, Nguyễn Khuyến tưởng rằng đâu còn nước mắt để khóc bạn. Nỗi đau đớn nhất của lòng người chính là chẳng thể nào thể hiện qua được những giọt nước mắt. Một người đã từng giữ chức ở chốn quan trường, mạnh mẽ là thế nhưng giờ đây đang ướm đầm hai hàng nước mắt nóng hổi gửi tới sự ra đi của người bạn tri kỉ.

Bằng tài năng của mình, tác giả đã để lại cho đời một bài thơ khiến cho biết bao trái tim độc giả cũng cảm nhận được nỗi đau thương, mất mát khi mất đi những người thân yêu của mình. Biện pháp so sánh, ẩn dụ, điệp từ được sử dụng khéo léo tài tình, những tình cảm chân thành của Nguyễn Khuyến dành cho Dương Khuê đã được lưu danh tới muôn đời qua bài thơ "Khóc Dương Khuê".